

06 05 2019

Мушкилӣ ва хатари раками 1-и чомаи имрӯзаи чахон терроризм мебошад. Террор мохиятан таърихи куҳан дорад. Хатто таърихи он бо пайдоиши чамъият баробар аст. Аммо вобаста ба шароит ва ҳолатҳо террор дар шакл ва сатҳҳои гуногун амалӣ карда мешуд. Дар баъзе ҳолатҳо амалиёти террористӣ дар зерҳои шиорҳои роҳ ба сӯи озодию адолат сурат мегирифтанд.

Имрӯз ҳодисаҳои таърихӣ ба ҳамагон маълуме ҳастанд, ки ҳамчун амали ҷавонмардона сабт шудаанд, вале гурӯҳҳои ҳастанд, ки онҳоро ба ҳаракатҳои террористӣ шабоҳат медиҳанд. Чунин мушкилӣ дар шароити имрӯза чандон кам нагаштааст. Шояд сабаби инро баъзеҳо дар тобиши илмӣ нокомил ёфтани мафҳуми «террор» ва «терроризм» донанд, вале дар асл чунин нест. Дар аксарият адабиёти муосири илмӣ амалиёти террористии замонаро бо манфиатҳо ва ҳадафҳои сиёсӣ пайваст медонанд, танҳо дар зерҳои никоби масъалаҳои динӣ мазҳабӣ, миллию сарҳадӣ ва ғайра арзи ҳастӣ мекунанд. Тибқи маълумоти омӯрӣ дар ду рӯз як маротиба дар ин ва ё он ғӯшаю қанори дунё амали террористӣ руҳ медиҳад. Кишрҳои гуногуни чома шуруъ аз олимону сиёсатмадорон то ба шаҳрвандони одӣ атрофи терроризм ҳадс мезананд.

Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба терроризм ва экстремизм чунин ибрози андеша намуд: «Рӯйдодҳои охири чахон, яъне боз ҳам тезутунд гардидани вазъ дар Шарқи Наздик, Осиё, Африқои Шимолӣ, Аврупо ва дигар минтақаҳои дунё нишон медиҳанд, ки терроризм ва экстремизм ба хатарҳои аввалиндараҷаи чахони муосир табдил ёфтаанд. Терроризм на миллат дорад, на дин ва на ҳудуд. Маҳз ҳамин нишондиҳанда мубориза бо онро боз ҳам мушкилтар мекунад».

Терроризм ҳамчун реаксияи ҷавобӣ ба ҳалли тӯлони масъалаҳои сиёсӣ мебошад. Аслан терроризм дар асоси зиёд шудани зиддиятҳои ҷамъиятӣ васеътар ва мураккабтар мегардад.

-Терроризм ин зӯрварии сиёсӣ, ки барои расидан ба ҳадафҳои сиёсӣ равона шудааст;

-Терроризм- ин куштори мақсадноки инсонҳои бегуноҳ барои расидан ба ҳадафҳои

сиёсӣ;

-Терроризм бо мафхуми инсондӯстӣ зид буда, хусусияти бераҳмӣ дорад ва дар аксар ҳолатҳо зеро шиорҳои дурӯғи адолатноки муаррифӣ мешавад.

Терроризми байналхалқӣ-навъи муосир ва дахшат-нокгаштаи терроризм ба шумор меравад. Он солҳои 1960 пайдо гардида, солҳои охири асри ХХ ба авҷи баланд расид. Мақсад ва ҳадафи терроризми мазкур- ин тағйир додани сохтори идораи давлатҳо дар тамоми олам, зарарҳои иқтисодӣ ва сиёсӣ расонидан, ноором гардонидани ҷомеа мебошад, ки дар натиҷа ба тағйироти сиёсӣ оварда мерасонад. Хусусияти асосии терроризми байналхалқиро ҷаҳонишавӣ, касбият ва таҷа ба идеологияи экстремистӣ ташкил медиҳад.

Терроризми байналхалқии муосир имрӯз бо хусусияти сирф динӣ, яъне исломӣ муаррифӣ мешавад. Масъалаи мазкур дар Паёми Президенти кишвар мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дақиқ гуфта шуда буд: «Гузашта аз ин, зухуроти дахшатноку нафратовари терроризм, ки аксаран тахти шиорҳои диниву мазҳабӣ сурат мегирад, ба дини мубини ислом иртиботе надорад, баръақс, аз ҷониби душманони ин дини муқаддас роҳандозӣ шуда, аз ваҳшонияти асримиёнагии террористӣ, пеш аз ҳама, кишварҳои исломӣ ва мусулмонони сайёра зарар мебинанд». Дар давоми даҳсолаҳои охир ва махсусан дар нимаи дуюми асри ХХ терроризм ва экстремизми динӣ мавриди тавачҷуҳи ҳамаҷаҳонӣ олимони ва сиёсатмадорон қарор гирифт. Шояд суоле ба миён ояд, ки барои чӣ ба омӯзиши ин масъала маҳз дар ҳама давра тавачҷуҳ зоҳир карда шуд, ҳол он, ки таърих исбот мекунад, ки дар ҳама соҳаҳои гузашта имрӯза ҷамъияти содиқшавии терроризм ва экстремизм буд.

Имрӯз терроризмро бо Ислом алоқаманд менамоянд, ки ин тафаккур комилан галат мебошад. Аллакай ба ҳамагон маълум аст, ки ташкилкунандаи ҷунун гурӯҳҳои террористӣ қувваҳои муайяни ғарбӣ буда, тавассути ин иқдом манфиатҳои сиёсӣ иқтисодӣ ҳудро амалӣ намуда истодаанд. Он ғумроҳгаштагон, ки имрӯз аз номи Ислом амалҳои террористӣ анҷом медиҳанд, ҳеле ва ҳеле ғоизи ҳурдро ташкил медиҳанд, аниқтараш қамтар аз 0,003 %-ро. Вале ба ин нигоҳ нақарда, дар ВАО-и ҷаҳонӣ ҳама мусалмон, мусалмон, мусалмон меғӯянд ҳалос.

Ақсарият ҷавононе, ки имрӯз ба сағи гурӯҳҳои террористӣ меқайванданд, ҷунун таълим ва ақидаи галатро на дар оила гирифтаанд на дар масҷиду мактаб. Дар 1400

соли таърихи худ ислом умуман, бо ягон харакати иртичоии террористӣ рабт дода намешуд ва умумияте надошт. Фаҳми чохилонаи терроризми исломӣ танҳо пас аз ходисаҳои Афғонистон байни Иттиҳоди Шӯравӣ ва ИМА пайдо шуд. Нангин ва нафратовар он аст, ки аз барои 0,003 %-и гумрохгашта дар аксарият ВАО ҳамеша терроризмро бо ислом пайванд ва ҳатто чузъи он муаррифӣ мекунанд. Албатта, дар натиҷаи чунин нишон додани чеҳраи ислом, он боиси чузъи Ислом будани террор дар тафаккури ҷавонон мегардад. Банда дар натиҷаи таҳлилҳо оғоз аз Куръон то ҷаҳонии рӯҳониёни мусалмони аз тарафи умум эътирофгашта бо боварии устувор гуфта метавонам, ки дар таълимоти Ислом ишорае оид ба террор вучуд надорад.

Баръакс дар Куръон омадааст: «Хар он касе, ки нафари дигарро катл мекунад, гуноҳаш баробар ба катли тамоми башарият мебошад». (новобаста аз мансубияти миллию динӣ). Вале чунин иқтибосро мадди назар намуда, Исломро ба ҷаҳонӣ хамчун чузъи террор нишон медиҳанд. Дар ҳамин ҳусус паёмбар Мухаммад (с) фармудааст: «Инсон боимон он аст, ки дар назди ӯ инсонҳои дигар (новобаста аз миллат ва эътиқод) ҳудро беҳатар ва ором хис мекунанд». Имрӯз ҷаҳони Гарб бо истифода аз озодии баёни худ мафҳуми «терроризми исломӣ»-ро дар тафаккури башар ҷой дод. Вале ҳастанд кишварҳое, ки ин ду мафҳуми қомилан ба ҳам муқобилро аз ҳам ҷудо менамоянд. Як иқтибоси дигаре аз Куръон ба маврид аст, ки омадааст: «Дар қорҳои хайру созанда ва амалҳои соҳа ба ҳамдигар ёрӣ расонед ва бо ҳам бошед. Вале ҳеч гоҳ дар амалҳои муқовиматӣ ва гунаҳкорона ба ҳамдигар ёрӣ нарасонед». Чунин чеҳраи пок ва асили Исломро мутаассифона, дар ВАО-и Гарб вохӯрдан ғайриимкон аст .

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар як минтақае қарор дорад, ки низоми амниятиаш бо низоми амнияти умумисайёравӣ пайваст аст, аммо бо вучуди ин минтақа яке аз минтақаҳои хавфноктарин дар ташаккули гурӯҳҳои радикалию экстремистӣ доништа мешавад. Аҳолие, ки дар Осиёи Марказӣ умр ба сар мебаранд, аксарияти муқаддаси дини Исломро қабул доранд, аммо дар бораи Ислом маълумоти зарурӣ надоранд ё қурқурона аз Ислом пайравӣ мекунанд. Аз ин ҳолати ноустувор гурӯҳҳои ифротӣ моҳирона истифода намуда, дар байни мардум нақшаҳои қаноатӣ ҳудро амалӣ қарданӣ мешаванд ва то андозае муваффақ ҳам шудаанд. Гурӯҳҳои ифротие, ки дар ин минтақа фаъолият мебаранд, ин: Харакати исломии Ўзбекистон, Хизбу-таҳрир ал-исломӣ, Салафия, Бародарони мусалмон, гурӯҳи террористии ба ном Давлати Исломӣ (ДОИШ) мебошанд. Падидаи номатлуби мазкур мушкилии ҷомеаи ҷаҳонӣ гаштааст. Аксар кишварҳои олам бо роҳу воситаҳои гуногун муқобила бурда истодаанд. Тоҷикистонро, ки чузъи ҷомеаи ҷаҳонӣ мебошад, зарур аст роҳу воситаҳои самараноки муқобиларо вобаста ба вазъи минтақавию давлатӣ боз ҳам қавитар қунанд.

Дар ҷараёни таҳлили масъалаи мазкур, аз назария то ба пурсишу мушоҳидаҳои иҷтимоӣ рӯ ба рӯ гашта, ба пешниҳоди зер омада расидем: -дар ҷомеаи балеанд бардоштани

сатхи зиндагии мардум ва адолатнокӣ. Яке аз сабабҳои асосии гаравидани мардум ба гурӯҳҳои ифротӣ- ин сатхи пасти зиндагӣ ва инчунин рӯҳафтадагӣ аз баъзе ноадолатҳои ҳаёти ҳаррӯза мебошад; -баланд бардоштани ҳисси миллӣ, ватандӯстӣ ва ватанхоии омма бо роҳу воситаҳои самаранокӣ таъсиррасонӣ; -таъсиси макомоти алоҳидаи махсус оид ба мубориза бар зидди терроризму экстремизм бо ҳайати қорӣ махсус, ки дорой донишҳои хуби илмӣ касбӣ мебошанд, зеро аз мушоҳидаҳо ва пурсишҳои ҷамъиятӣ бармеояд, ки маҳз сатхи пасти касбиятнокӣ ва муносибати нодурусти қисме аз масъулини давлатӣ боиси зиёд шудани ифротгарой мешавад. -баланд бардоштани маърифати динӣ шаҳрвандон, новобаста аз синну сол дар асоси равияи дурусту созандаи ханафия. -ҷудо намудани дин ва террор. Аз тариқи расонаҳои хабарӣ дурусту оммафаҳм шарҳ додани ин ду мафҳуми аз ҳам бегонаи зидмаъно. Аз гуфтаҳои боло бармеояд, ки терроризм падидаи нав набуда, навъи он, ки ҳамагонро ба ташвиш овардааст, танҳо ба хотири муборизаҳои байнихамдигарӣ абаркудратон бо дасти бегона роҳандозӣ шудааст. Ва муборизаи абаркудратҳо барои ҷаҳонро идора қардан мебошад. Бо боварии қомил гуфта метавонем, ки роҳи муборизаи байнихамдигарӣ онҳо имрӯз аз зери назорат баромада, боиси ҳалалдор шудани амнияти қулӣ ҷаҳон ва ҳуди онҳо гаштааст.

А.НАЧМИДДИНЗОДА, сиёсатшинос